

Gettósodás, mint szociális probléma

Michal Vašečka

Workshop

Területi és etnikai különbségek formái
Szlovákiában, Csehországban és
Magyarországon

Ostrava, 2012. május 3-4.

Gettó

Wacquant a gettó jelenséget egy olyan etnikai formációként definiálja, mely a faji felsőbbrendűség mind a négy megnyilvánulását magában foglalja: a kategorizálást, a diszkriminációt, a szegregációt és a kirekesztő erőszakot.

- Jary&Jary: „...a gettó egy olyan városrész, melynek lakosai azonos kulturális és etnikai háttérrel rendelkeznek, ugyanakkor szociálisan hátrányos helyzetűek és a társadalom számára „feleslegesek”

Gettósodás

- Kisebbségek kulturális és/vagy fizikai kiszorítása a mainstream társadalomból.
- A "gettósodás" kifejezés egy olyan szisztematikus kirekesztési folyamatot jelöl, mely a többségi társadalomhoz nem tartozó társadalmi csoportokat egy olyan sűrűn lakott városi területre szorítja be, melyet gyakran az ott, létminimum alatt élő etnikai kisebbségekkel azonosítanak.

Gettó, a szociálisan kirekesztettek tere

Szociális kirekesztés, mint a termelési folyamatokban, a családi-, közösségi- és politikai életben való részvétel elégtelensége,

Szociális kirekesztés, mint az alapvető polgári jogokhoz való hozzáférés hiánya (ideértve a szabad politikai és vallási beállítottság jogát)

Szociális kirekesztés, mint a polgári társadalom és kulturális tevékenységek részeseként való elismerés hiánya

Szociális kirekesztés, mint a társadalmi jogok egyenlőtlen megoszlása - ide tartozik a szociális intézményekhez való hozzáférés joga, az oktatás, az egészségügy, a szociális védelemhez és biztonságos otthonhoz való jog is.

Gettósodás megállítása

- A gettósodás folyamatát a többségi társadalom által, a kirekesztett csoportokról létrehozott önbeteljesítő jóslatok spiráljaként lehet jellemezni. A gettósodásnak sajátos belső logikája van - az egyik lépést szükségszerűen követi a másik, és így, amint a folyamatok elérnek egy bizonyos szintet, egyre nehezebbé válik a probléma megoldása.
- A gettósodás folyamatának számos szintje létezik, melyeknek egyaránt okai és következményei vannak: egy csoport stigmatizációja és területi kirekesztése, társadalmi kirekesztése, elnyomása és fizikai erőszak.
- A gettósodás megállítása a társadalmi kirekesztés fokozódásának megtörése és a zéróhoz való visszatérést jelenti, azaz a kirekesztett csoport stigmatizációjának megszüntetését és a közösség tagjainak sztereotípiamentes megközelítését.

Gettósodás megállítása Közép-Európában és annak belső logikája

- A radikális hozzáállás legitimizációja
- A "beilleszkedni képtelen" polgárok erőszakos áttelepítése olyan helyekre, melyek nem rendelkeznek az emberi életkörülményeknek megfelelő adottságokkal
- A helyiek bekerítése, szimbolikus és fizikai határok, illetve "kerülendő környékek" kialakítása
- A város többi részével ellentétesen a társadalmi tőke szisztematikus csökkenése
- A helyi lakosság társadalmi szerkezetének megváltozása
- Párhuzamos intézmények létrehozása és működtetése
- Nyílt ellenségeskedés a "gettó" területén lévő domináns csoportok intézményeivel szemben
- Kultúra megjelenése az elszigetelt területeken
- A középosztály utolsó csoportjai is elhagyják a gettósodott területet
- Patologikus viselkedés előtörése
- További stigmatizáció (pl. közművek kikapcsolása, esetleg eltávolítása)
- A város teljesen magára hagyja a helyi lakosságot
- Az "új játékszabályok" felállítása a gettóban
- A gettó lakóinak rezignáltsága és az elidegenedés példátlan szinteket érnek el.

Gettósodás, mint szociális probléma?

- Kétféle probléma: rutin- és szociális problémák.

A szociális probléma "egy bizonyos helyzet egy jelentős csoport életében, mely ellenkezik normáikkal, értékrendszerükkel, szükségleteikkel, nehézségeket okoz, ezáltal szükségtelennek ítélik meg".

A szociális probléma fejlődésének négy fokozata

- 1. A szociális probléma jelentkezése és meghatározása
- 2. A probléma társadalom által való elfogadása
- 3. Mobilizáció a lehetséges megoldások bevezetésére és a probléma intézményesítésére
- 4. A probléma megoldása

Szociális probléma

- A "szociális probléma" kifejezést úgy is lehet értelmezni, mint olyan helyzetet egy csoport életében, mely ellenkezik normáikkal és szükségleteikkel, azonban képesek és készek együttesen megoldani.
- Az „érett szociális probléma”, olyan társadalmi probléma, mely egy jelentős csoport életét befolyásolja, azonban annak megoldását az adott csoport nyilvánosan magára vállalja, tudja a megoldás módját és képes olyan lehetőségeket biztosítani, mely ezt lehetővé teszi.

Szociális problémák eredményes megoldásához szükséges körülmények

- Anyagi
- Intézményi
- Társadalmi

Szociális körülmények

- Hinni abban, hogy a problémát meg lehet oldani
- Hinni az ítélőképességben a probléma azonosításánál
- A "normális helyzet" társadalmilag elfogadott normáinak létezése
- Bízni abban, hogy meg tudjuk oldani a problémát
- A helyzet beható ismerete, komplex információk ismerete
- Hajlandóság a probléma megoldásának folyamatában való részvételre
- Bízni az illetékes intézmények hozzáértésében
- Bízni a probléma demokratikus megoldásában

Véggövetkeztetések

- A gettósodást a társadalom egyetlen jelentős rétege sem tartja szociális problémának.
- A gettósodás a késő-modern társadalom fragmentálódásának és a társadalmi egység szétforgácsolódásának egyenes eredménye.
- Gettósodás megállításának, vagy visszafordításának folyamatát nem lehet erős kormányzati nyomás nélkül elindítani, hiszen gyakran az emberek, közösségek és helyi önkormányzatok akarata ellenére kell cselekedni.